

GLAVNA lista: U pretplati
za štitar god. K 48.—
za polugodinu K 24.—
za tri mjeseca K 12.—, inje-
sno K 4.—, u maloprod-
aj 16. list, pojedini broj
OGLASIT prijaviti 20 u
npravljnitu trg Custozn 1

U pomoć učiteljstvu!

Približava se zetva a s njom i konac školske godine. Učiteljima i učiteljicama nastaje doba otpočinka od dva mjeseca, a ta su dva mjeseca dovoljna, da svaki pojedini učitelj promozga dobro svoj sadašnji položaj, da uredi svoje račune, stvori bilancu i stvori proračun za dojaduću školsku godinu.

Račun će za prošlu školsku godinu ispasti loše. Izdatak će stojati u neuporedivom razmjeru prema primitku, ostat će i neplaćenih računa, učitelj i učiteljica ponest će na praznike i punu glavu briga, kako će isplatiti dugove ili kako eventualno opet skupiti ono nekoliko prištedjenih kruna, što se ih nekada možda, u boljim vremenima u znoju lica spremilo, a sada ih nestalo, nit zna čovjek kamo, ni kako, ni zašto. A kad tako učitelj i učiteljica svrši računati i nadje, da se rashod nikako ne može pokriti s prihodom, mnogi će uopće odustati od toga da čine proračun i nove nacрте za buduću školsku godinu, jer „zašto se mučiti sa djecom, trpjeti glad, biti svačiji sluga, kad se u svakoj drugoj službi može zaslužiti peterostruko, u svakoj drugoj službi uz manje rada, manje napora i manje zapostavljanja“.

Učitelj će možda koji i ustupiti pred gvozdenom šakom, koja čeka na nj, odbaci li učiteljsku službu, no učiteljica, osobito mlajda i puna želje za nekim življim životom, više nego jedna ostavit će za vaođu školu, jer njoj gvozdena šaka ne prijete, već joj naprotiv nudja mnogo bolju, pristojniju i unosniju službu.

Da se ne kaže, e govorimo o tome bez razloga, navest ćemo nekoliko izvadaka iz pisama naših učiteljica. Jedna iz puljskog kotara piše: „... Dobit ću dozvolu za Pulu i odmah na početku praznika stupiti ću kao ženska pomoćna sila u pisarnu u arsenal. Tamo imam osiguranu dobru koštu, a plaću skoro tri put veću nego ovdje. Sa moje 103 kruna mjesecne plaće ne mogu kupiti niti 10 kg kukuruza, jer je kukuruz po 12 K, a ni 20 kg ovsa koji je iznad 5 K, da se kao konj nazobljem.“

Druga jedna piše: „... Ljudi su ovdje jako dobri i kraj vrlo lijep. Ljudi me vole i govore mi, samo neka počekam do zetje, a onda da ću imati svega. Najradije bih medju ovim ljudima ostala do vijeka, da živim s njima i za njih, da im dajem odvažnost i da ih budim. Oni su tako dobrog srca, tako odani i mil i nevini i djeljnjski. I ja ih volim... Ali onda dolazi moja smješna mjesecna plaća od 130 K zajedno s paušalom, a od toga moram još da plaćam djevojcj za čišćenje škole... Ne mogu, ne, ovdje ostati. I plaća i paušal sve je to ništa... I protiv moje volje dolaze mi na misli one izgubljene i pogazane djevojke, koje u tri dana zasluže, koliko vrijedi sva moja mjesecna plaća zajedno s paušalom... Moram da na praznike položim ispit u trgovačkom kursu i stupim u bilo kakvu kancelariju... Danas objeđujem dio one iste pulente što sam je akuhala prekjučer, koja mi bila jučer za objed i večeru, i danas za objed... Uza svu svoju ljubav i poštivovnost, uza svu svoju dobru volju, da narodu koristim, moram odavle...“

K tomu pridodajmo još izjavu učiteljica koju je pripočeo u „Hrvatskom Listu“ pred par dana, i gdje veli, ne će li država da plaća učitelje, e „onda zbogom škole, zbogom narode moji, i imadem pred očima sliku bijede i očaju istaskog učiteljstva, nad kojim se moramo malko dublje zamisliti!“

Učitelj u našem listu pozivlje vladu, da dade novaca učiteljstvu, jer novaca je danas dovoljno, a uz novac opet dadе se priskrbiti živežu. „Ako vlada neće da dade više novaca, učitelje veli da će ostaviti školu. Promozgajmo to: Izjava bi učiteljica bila dopsema na mjestu, kad bi se zaprijetilo narodnoj vladi u narodnoj državi. I ta bi narodna vlada osjećala s narodom i znala bi ocijeniti značenje prijetnje. Ali našoj austrijskoj vladi prijetnja je našeg učitelja deseta briga. Faktat je, da je sadašnju vladu to bolje, što naš narod manje znađe, a isto će biti i za svaku vladu, koja bude htjela ovako vladati.“

Ona treba da naš narod duševno ostane uvijek onako nisko, kao što je sada, jer bi to samo njezin položaj učvrstilo. No druga je stvar, što se tiče naroda: Prijetnja učiteljeva, da će ostaviti službu, ne bude li dobro plaćen, odbija se od vlade, koja ostaje ravnodušna i pada na narod. Odlazi li narodni učitelj od naroda, nema štete vlada, štetu nosi samo narod, i tu dolazimo na jedno sredstvo, što nam još ostaje: s a m o p o m o ć.

Dolazimo na „Jedan predlog“ Hrvatskog Lista. Učitelju treba da pomogne narod, da narodu pomogne učitelj. Narod mora, hoće li da si spasi učitelja, davati učitelju, ondje, gdje može danak u naravi, kao što daje popu „premiciju“. Protivni smo,

da učitelj „prosjachi“, ali i taj je izraz tu prejak; no nismo protivni, da se za učitelja i učiteljicu sabere medju imućnijim seljaštvom stanovita količina živeža, koja dade li je pedesetorica, ne znači za tu pedesetoricu ništa, ali dade li se je jednome, znači za toga jednoga mnogo.

Zato ponovno preporučujemo taj predlog „Hrvatskog Lista“ na razmišljanje svim općinskim načelnicima, županima, općinskim tajnicima i inteligentnijim općinama. Vlada nas je u svemu napustila i malo mari za nas. Za naše bijede i naša tužakanja ne čuje, ni ne će da čuje.

Spasimo učiteljstvo narodu, i ono će se narodu odužiti. Ugled učiteljstva ne će pasti, no porasti će uzajamna ljubav i međusobno podupiranje izmedju učiteljstva i naroda.

A mnogi i mnoga, koji su nakanili ostaviti školu, vratit će se opet u nju.
Pomozi mo si sami, i Bog će nam pomoći!

BATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 19. (D. u.) Službeno se javlja: Južno krilo vojne skupine maršala Borojeviča izvojevalo si u trajnom prodiranju nove uspjehe. Kanal Fossalta bio je na nekoliko mjesta prekoračen. Talljanac poduzimlje sve, što je u njegovim silama, da zadrži naše napredovanje. Na uskom smo prostoru dopremili zarobljenika brojnih, ispremešanih četnih jedinica. Zestoke navale, koje su bile vodjene osobito žestinom na obim stranama željeznice Odrzob-Treviso, skršile su se uz teške gubitke, djelomično u vatri, djelomično u boju iz bliza. Divizije generalobersta nadvojvode Josipa probušile su kod Soville na podnožju Montella više talijanskih linija. Broj zarobljenika porastao se. Na gorskoj fronti bili su položaji, koje smo osvojili 15. t. m. izmedju Plave i Brente i jugoistočno od Aslaga, ponovno nišanom ljutih luriša. Neprijatelj nije unatoč teških gubitaka nigdje postigao uspjeha: i na Dosso alto jurisao je Talljanac sveuđil uzaludno. Na zapadnoj tirolskoj fronti topnički bojevi. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 19. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Zivahna izvidnička djelatnost pješadije. Djelomične navale neprijatelja u žumi Nieppe i sjeverozapadno od Bethuna bile su suzbijene. Topnička je paljba oživjela samo u malo odsjeka. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: jugozapadno od Dommlersa izjavio se rano u jutro napadaj francuskih pukovnija na sjeveroistoku žume Villers Cotterets. Preko dana višestruko opetovani juriš potisnuo je naše istočno od Mont Gobanta izbočene linije nešto natrag u unutarnost žume. U odsjeku Chignona, sjeverozapadno od Chateau Thierry provalilo je više neprijateljskih satnija na navalu. Bile su suzbijene od naših straža. Topništvo i minometi opstreljavali su jakim paljenim napadajem uređaje kod Reimsa. Pješaka odijeljenja, koja su za tim prešla na napadaj, dopremila su od prilike 50 zarobljenika. Jučer smo oborili 23 neprijateljska lijetala i 3 pripeta balona. Satnik je Berthold polučio svoju 35. a poručnik Vellens svoju 22. zračnu pobjedu. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 18. lipnja: popodne: Južno od Aisne uspjele je Francuzima lokalno poduzeće južno od Ambemena. Francuzi su dopremili od prilike 100 momaka, medju njima dva časnika. Izmedju Oursque i Marne dopremile su francuske ophodnje zarobljenika. Na ostaloj je fronti noć prošla mirno.

Engleski izvještaj od 18. lipnja u jutro: Neprijateljsko je jurišno odijeljenje bilo tečajem noći od nas suzbijeno. Dopremili smo nekoliko zarobljenika. Daljnje smo zarobljenike kao što i jedau stroju pušku dopremile naše čete sa uspješih poduzeća jugozapadno od Alberta i u predjelu Moyenneville kao što i kod sukoba patrolja istočno od žume Nišpe: Neprijateljsko je topništvo bilo po noći u dolini Ancre i južno od Alberta revnije negoli obično.

Italijanski izvještaj od 18. lipnja: Zestina je bitke ugarskom području nešto popustila. Na Pjavi je nasuprof tome maršala Treča je armije zadržala neprijateljev udarac sa običnom hlabrošću. Nasuprof: Maseradi i Gandalu suzbili smo opetovane pokušaje neprijatelja, da ponovno prekorači rijeku. Od Fossalte do Caposilea bio je boj bjesan i ne-

prekidan. Grozne navale neprijatelja izmjenjivale se sa našim protunavalama. Počeci jakog pritiska neprijatelja, da uznapreduje, bili su skršeni našim otporom ili zadržali našom protuofenzivom. Boj je svršio tek kasno u noći. Hrabre su čete armije mnogo pretrpile, ali neprijatelj nije mogao proširiti plitku svoju provaliju, u kojoj već četiri dana bijesni boj. 1550 zarobljenika ostalo je u našim rukama. Ljetači su neumorno djelovali te su se upustili u bitku unatoč kiši nalik na potop. Na sjevernom obronku Montella održali smo stečeno područje na rijeci sve do Casa Serena. Popodne poduzeo je neprijatelj sa sjeveroistočne izbočine Monte Sferre dvije navale prema jugozapadu i jugoistoku, od kojih je prva bila glatko zadržana istočno od točke 2791 sjeveroistočno od Glaiere, dok je druga bila zadržana neposredno južno od željeznice San Mauro-St. Andrea. U predjelu Grappe suzbili smo neprijateljske djelomične navale te smo proveli uspješne napadaje. Kod toga smo zarobili 100 momaka. Na početku doline Brente i istočno od doline Frenzelle zadržali smo glatko neprijateljske sunke. Na južnom rubu aslaškog zaravanka otele su naše čete neprijatelju Plizzo Reazza i uzvisine jugoistočno od Sasso, kod čega su dopremili 300 zarobljenika. Naša su odijeljenja u vezi sa francuskim kontingentima navallla zestoko te osvojila uzvisinu Costa lunga i dopremila nekoliko zarobljenika. Brojne su zarobljenike učinile dalje na zapadu engleske čete. Držanje naših i savezničkih četa je divno. Od Stillser-Jocha do mora je svatko shvatio, da neprijatelj ne smije uz nikakvu cijenu prodirjeti. Svaki naših sokolova, koji brane Grappu, osjeća to isto i znađe, da je svaki pedelj ove povjesne zemlje posvećen domovini. Iz povjesnih dana 15. i 16. lipnja i od navale na Tonalu 13. lipnja, čime je bio skršen taj pokušaj ofenzive, zaslužuje da se ih posebno napomene kao primjeri vrijednosti sviju ostalih odijeljenja: 45. pješaka divizija pješacke brigade Ravenna (42. i 48.), Emilia (119. i 120.), Sesia (200. i 201.), Bari (239. i 240.), Cosenza (243. i 244.), Miletačka (255. i 256.), Potenza (271. i 272.), 6. brigada bersaljera (8. i 130.), pukovnija 78. i osobito njezin prvi bataljun, engleske pukovnije Northumberland, Forester, Royal-Warwick, Oxford i Bucks Light Infantry, 13. talijanska pješaka pukovnija (brigada Pinerolo) i pukovnja 117. (brigada Padua), pješaka pukovnja 266. (brigada Lecce) i 2. bataljun 10. francuske pješacke pukovnije, 9. jurišno odijeljenje, alpski bataljuni Monte Clapier, Tolmezzo i Monte Rosa i 178. strojnopuščana satnija. Medju talijanskim i savezničkim topničkim četama, kojima ide u velike čast, da su skršili prvi juriš neprijatelja, zaslužuju posebnu napomenu 7. i 8. baterija naše 56. poljsko-topničke pukovnije, koja se je smjelo držala na Moschingasse te unatoč opkoljenju po neprijatelju suprotstavila mu jednotnu liniju, u kojoj su se natjecali u junaštvu medju sobom topničari i poslušna momčad.

* Radl skraćenja obroka kruha u Beču stvorio je bečki „Arbeiterrat“ odluku; u kojoj traži uspostavu potpunog obroka kruha ili naknadu drugim živežem, bezodvlačni saziv parlamenta i mir. Radničko vijeće pozivlje radništvo neka bude ha ulicama mirno i neka izbjegava sukobima, a željezničare i radnike kod prehrane neka nastave u interese prehrane pučanstva rad. Toliko javlja dopisni ured.

* Austrijska vojska pod Hindenburgovim zapovjedništvom. „Kölnische Zeitung“ piše: „Pod naslovom „Gdje je Austrija“ donosi „Berliner Tageblatt“ članak, u kojem oštro i zestoko napada austrijsku armadu. Napadanja su neumjesna. Kako je poznato, dala je Austro-Ugarska svoju armadu pod vrhovno zapovjedništvo Hindenburga. Centralne države imaju u vojničkom pogledu jednu vojku. Što se događa u Francuskoj ili u Belgiji i što se ne događa u Italiji, to je sve dobro promišljeno.“

* Blagoslovljeni rad Nijemaca u Poljkoj. Švicarski list „Neu Zürcher Zeitung“ javlja iz Krakova: Saopćuje se iz Varšave: Izakako su u najnovije doba bili uapšeni poznati političari „Grabski“ član državnog vijeća „Rošset“, uapšile su njemačke oblasti treću poznatu ličnost, urednika najvećeg varšavskog lista „Kurjer Warszawski“, Vladimira Rabskog, koji se prije jednog tjedna povratio iz Rusije. Uapšene Rabskog, koji je iza zauzeća Varšave po Nijemcima djelovao publicistički u Stockholmu i zatim u Petrogradu, tim više začudjuje, što se osigurava, da je Rabskome prigodom njegovog boravka u Stockholmu bila za povratak u Varšavu zajamčena slobodna putnja.

* Raspoloženje u njemačkoj vojsci: U sjednici njemačkog rajstaga od 13. o. m. rekao je genera-

v. Wrisberg: Opravdanim će se pritužbama udovoljiti. Nastupit će se bezobzirno, kad bi bilo od momenta zahtijevano, da donese sa dopusta darove za narednike (feldwebel). Nije nikakvo douškvajanje, nastupimo li mi, pošto su boljševici već pokušali da svoje nazore narinu našim zarobljenim vojnicima. Da nastupimo ovdje s protumjerama, to je naša prokleta dužnost i krivnja. Postavi li se vojnike pri štrajkovima, nisu oni tu da pucaju na oca i majku, već zato, da podržavaju mir i red. Ne smije se dozvoljavati raširivanje opasnih letaka. Zato je praktično, uputiti ljude, kako se te letake pokrivočaruje u kasarne. Raspoloženje u vojsci je posve mado. Stalno je i tamó žalibože resigniranih i pesimističkih ljudi. No opće raspoloženje je dobro. To se opaža i iz velikih djela, koja se provadjaju sada vani. Mislite li, da bi vojska sa slabim raspoloženjem mogla izvesti takova djela? (Odobranje.) Toga je kadra samo vojska s čvrstim odlučnim raspoloženjem uz Boga za kralja i domovinu. (Odobranje.) „Frankfurter Zeitung“.

* Mallnov, vodja demokratske stranke, kojega označuju ujedinjenje oporbene stranke kao svog kandidata za mjesto predsjednika, započeo je danas pregovaranja sa skupinama parlamentarne oporbe, da si osigura njihovu djelotvornu potporu i da sastavi koalicioni kabinet. Sveopće je mišljenje, da će ova pregovaranja imati uspjeha i da će novi kabinet biti doskora sastavljen.

* Novi pregovori u medjunarodnoj socijalnoj demokraciji. Predsjednik medjunarodnog socijalističkog komiteja, Trólstra, namjerava pokušati, ne bi li bilo moguće ponoviti stilke izmedju antantne socijalne demokracije i socijalne demokracije centralnih vlasti. Dne 25. o. m. obdržavat će se konferencija antantnih socijalista, na kojoj će Trólstra izvjestiti o raspoloženju medju socijalnim demokratima u centralnim državama. U tu je svrhu pozvao austrijske i njemačke socijalističke stranke na vijećanje u Haagu. Austrijska njemačka socijalna demokracija izaslala je na taj razgovor poslanike Seitza i Ellenboga, kojima je austrijska vlada dala svjedožbu dobra ponašanja. Spomenuta dvojica su doduše socijalni demokrati, jer se sami medju njih ubrajaju, no u pravom smislu riječi oni su isto toliko socijalni i demokratski kao što je i austrijska vlada vlada austrijskih naroda. I oni su kao što i ona eksponenti Nijemaca i njemačkih prepotentnih zahtjeva i težnja.

* Zadana riječ. „Venkov“ donosi pod naslovom: „Je li moguće vladati konstitucijonalno?“ ovaj odlomak iz govora Njeg. Veličanstva cara Karla sabranim članovima obiju kuća u dvorskom gradu dne 31. svibnja 1917.: „Državni interes ne će biti više bez one djelatne pomoći, koju mu može pružiti sudjelovanje narodnog zastupstva, koje ispravno shvaća djelokrug svoje pravomoći, koje je mudro i savjesno. Pozvao sam Vas, cijenjena gospodo, da provodite svoju ustavnu djelatnost i pozdravljam Vas danas srdačno na pragu vašeg djelovanja. Potpuno si svijestan ustavnih dužnosti, koje sam preuzeo od svog prosvjetljenog predje, te iz vlastitog najdubljeg osvjedočenja, hoću da Vam proglasim i svečano osiguram, da je Moja nepromjenjiva volja vršiti Svoja vladarska prava u svako doba u duhu u istinu konstitucijonalnom, da šu slobode, potvrđjene državnim temeljnim zakonima nepokolebivo si cijeniti i državljanima sačuvati neskrtačeno ono sudjelovanje pri stvaranju državne volje, koje ustavlja ustav, koje je u snazi. U vjernom sudjelovanju naroda i njegovih zastupnika vidim pouzdanu potporu za uspjeh svog djelovanja, te držim, da blago države, čija je slavna sadašnjost bila sačuvana čvrstom slogom državljana u buri svjetovnog rata, ne može biti ni za buduća vremena bolje usidreno, nego li u nedotaknutljivom pravu zrelog, domovinu ljubećeg i slobodnog naroda. No već danas proglašujem, da hoću Svojim dragim narodima za sva vremena biti pravednim, ljubeznim i savjesnim vladarom u smislu konstitucijonalne ideje, koje sam se latio kao ostavštine otaca i u duhu one istinske demokracije, koja je upravo u bazi svjetovnog rata.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Iz bivše ruske carevine nije moguće dubiti jasne slike, djelomično radi toga, što je ova država prema inozemstvu hermetički zatvorena, a djelomično i radi nestalnosti i prolaznosti pojava, koji su značajka svake revolucije. U to unutarnje trvenje upleli su se sada i Ceho-Slovaci. O razlozima tog novog pokreta piše organ sovjetske vlade „Novaja Zizn“, koja objelodanjuje razgovor sa jednim zastupnikom češko-slovačkoga narodnoga vijeća u Rusiji. On je izjavio da je do svadje izmedju ruske vlade i Ceho-Slovaka došlo radi zapreka koje je sovjetsko pravilo kod napredovanja češko-slovačkih odjela prema Vladivostoku. Osim toga je ruska vlada zaplijenila prostorije narodnoga vijeća u Moskvi. U Celjabinsku došlo je do sukoba izmedju Ceho-Slovaka i Mađžara. Ruske mjesne oblasti zauzele su se za Mađžare te uapsile više Ceho-Slovaka. Uapseni silom su oslobođeni, našto je sovjetska

vlada odredila razoružanje češko-slovačkih odjela. O sudjelovanju Ceha kod urote protiv sovjetske vlade nema govora. Sada kod češko-slovačkih odjela nema ruskih časnika. Kod njih se sada nalaze samo tri francuska časnika, koji imaju značaj vojničkih atašaja. — O istim događajima piše „Vorwärts“: Ceho-slovačke čete, koje su se borile na ruskoj strani igrale su značajnu ulogu u ruskoj povijesti zadnjih mjeseci. Uskršnji mir doveo ih je u hrdjav položaj. Oni nemaju nikakvog interesa da se povrate u Austro-Ugarsku i spremaju se na obranu od opasnosti, koja im sada prijete. Kod ovih događaja igrala je antanta važnu ulogu. Kao što doznaje „Norddeutsche A. Z.“, ovih dana postavili su zastupnici antante u Moskvi na Sovjetovu vladu zahtjev, da se dozvoli češko-slovačkoj vojsci da ode iz Rusije s oružjem i spremom, da se može sjediniti sa vojskom antante. Ovaj predlog odbila je Sovjetova vlada, jer da je ona uslijed, sklopljenog mira s Njemačkom prisiljena na neutralnost. Mirovni uslovi predviđaju izmjenu zarobljenika. U ove spadaju i češko-slovačka odjeljenja o kojima je sada riječ. A ako oni imaju svoje dobre razloge da se ne poviate u Austro-Ugarsku, ipak bi Sovjetova vlada prekršila neutralnost, kad bi dozvolila da se oni prevedu u neprijateljstvo inostransko. Sovjetova je dakle vlada odbila opasni put, koji su joj predložile antantne vlade. Ceho-slovačke čete, o kojima je ovdje riječ, predstavljaju jednu uglednu vojničku silu. Iz „Norddeutsche A. Z.“ doznaje se, da češko-slovačke vojske u Rusiji ima oko 150.000 ljudi, nekadašnjih austro-ugarskih vojnika, koji su se u velikoj većini predali neprijatelju i koji su se kao zasebne jedinice priključili ruskoj vojsci. Oni su raspršeni na zapadu i sjeveru Rusije, a imade ih i u Ukrajini. — Radi se dakle o znatnoj bojnoj sili, koja nastupa protiv sovjeta i koja je tim pogibelnija, što tvori jedinu pravu vojničku organizaciju u desorganizovanoj Rusiji. Prisljane držanjem sovjeta počele su ove čete sudjelovati na ostalim nezadovoljnicima u Rusiji te su već postigle neke uspjehe. Prema jednom brzojavu od 6. lipnja iz Moskve prošle su češko-slovačke čete Volgu, te osvojile Sizan. Brzojavna veza izmedju Omska, Tomaska i Irkutska je prekinuta. — „Times“ javljaju iz Petrograda, da su češko-slovačke čete djelomično zaposjele sibirsku željeznicu. Kod Celjabinska pošli su češko-slovački odjeli smjerom prema istoku, a kod Irkutska prema zapadu. — Iste prilike, koje vladaju u Rusiji, vladaju također u „oslobodjenoj“ Finskoj. Tu je nastao novi spor, i to vanjsko-političkog značaja, taj put izmedju Finske i Švedske. Na izjavu finske štampe, neka se Švedska ne podaje iluzijama, da će se Aland ikada dobrovoljno povratiti Švedskoj, te neka se odrekne svake misli na protektorat ili osvojenje, piše vladin list „Stockholm Tidningen“, da stanovnici alandskoga otočja imaju pravo, da sami odluče o svojoj sudbini. Oni žele, da se sjedine sa Švedskom. To nije finsko, već i medjunarodno pitanje. — Konačno čini se, da će se i antanta aktivnije uplesti u ruske prilike. „Kölnische Zeitung“ donosi sljedeći brzojav iz Stockholma: Izvještaji iz ruskih privatnih izvora javljaju, da se antanta već pripravlja u Rusiji za slučaj, ako ostale ruske stranke sruše boljševike; ona hoće, da novu Rusiju opet bacii u političku borbu protiv centralnih država. Ove nade naročito se gaje u Francuskoj, o čemu dokazuje pisanje dobrog poznavioca ruskih prilika, bivšega dopisnika pariškoga „Tempsa“ u Petrogradu, Riveta. On obećaje Rusima dobar prijem kod antante u slučaju, ako se odresu boljševika i garantira im za to nadu za sva poniženja, koja je doživio ruski nacionalni ponos. Prema vijestima iz Finske i francuska vlada neoblično energično radi protiv moskovske sovjete vlade. Zahtjev boljševičke vlade, da francuska vlada opozove svoga poslanika Noulensa, nije urodilo plodom. Francuska je vlada odgovorila, da je ova stvar bespredmetna. Ako boljševička vlada ne će da ima ništa zajedničkoga sa Noulensom, to je njena stvar. Francuska vlada zadržaje sebi slobodne ruke. I „Petrogradskaja Gazetta“ pokazuje sliku bijede u Rusiji ovim crnim bojama: Oružane mase naroda s vojnicima na čelu idu od kuće do kuće, i u ime revolucije pljačkaju. Sve vlasti obraćaju se u Moskvu i traže savjete, šta da rade, ali sama sovjeto vlada je bez savjeta. Francuska agitacija služi se propagandom medju ruskim seljacima i obećaje, da će uvesti agrarnu reformu Krivoševinovu. Rusi koji žive u Stockholmu, vjeruju da će antanta upotrijebiti ovaj razdor medju seljaka i gradjana da raspiri novi gradjanski rat. Njoj je glavno do toga, da Nijemci ne budu nikad imali mira na zapadnoj i istočnoj fronti. Kao što doznajem, idućih dana počēt će da izlazi u Petrogradu jedan velik list, koji ima na raspoloženje ogromnu svotu novaca, sa programom, da se povraťi staro stanje.

Iz slavenskog svijeta.

Iz češkoga svijeta. Ne može se poreći da je prof. Masaryk najinteligentniji Čeh i najposobniji češki organizator. O njemu javlja bečka „Reichspost“: „Agitacioni rad, koji provadjaju češki bjegunci u zemljama sporazuma i u Americi, pobudjuje većku pozornost političkih krugova. Srećistem tih banda jest Masaryk i to pripada k nerazumnji-

vostima austrijske politike, da je taj čovjek mogao biti tako dugo profesor na austrijskoj državnoj visokoj školi. Nekadašnji vodja češke realistične stranke prijeduje sada u Sjedinjenim državama sa svojim pristažama, koji su većinomam anarhistički živji raznih austrijskih narodnosti, veike manifestacije, poulične povorke i labore naroda, koji imaju svrhu sticati češke iseljenike za češke divizije u Francuskoj. Češki odbor u Zenevi je blagajnik te propagande, uzdržavan iz Northhoffovog fonda. Masarykovu filijalku u Italiji vode Syndik i Hlavaček, a organizaciju čeških divizija u Italiji češki poručnik Šeba, sva trojica velezidajnički emigranti iz Austrije. Sada se pripravljaju nova velika organizacija omladine revolucionarnog značaja, koja ima započeti u Austriji (?) od Masarykovi pouzdanika i koja ima pripravljati budućnost. Njezini začetnici nijesu si sigurni simpatija zrele češke generacije, i čini se, da su došli do uvjerenja, da pogledom na nesigurne ratne vidike sporazuma moraju na neko vrijeme obustaviti svoje velezidajničke planove“. — Njemački krvožedni list „Deutsche Tageszeitung“ donosi — već — iz Praga: „Pokušaji Ceha oko zbliženja s Poljacima očitunji se u naslojanju, da se uvede poljski jezik kao oblihgatan predmet na češkim školama. Savez čeških profesora zaključio je poduzeti osobite korake, da provede uvedenje poljskog jezika na češkim i moravskim srednjim školama, i ako se javlja proti tome otpor (?). (Upitnik postavlja ovamo češki list „Venkov“. Op. ur.)

Jugoslaveni u Americi. „Deutsche Tageszeitung“ donosi iz Berna: „Corriere de la Sera“ pripoćuje opširan izvještaj „stašnog odbora pošlaćenih naroda Austro-Ugarske o suglašnju s Jugoslavenskih iseljenika u Americi sa odlukama rimskoga kongresa“. Izvještaj veli: „Rimskom paktu, zaključenom na kapitoliju medju pošlaćenim narodima Austro-Ugarske oduñevljeno odobravaju Srbi, Hrvati i Slovenci, iseljenici u Sjedinjenim državama, a razne su organizacije u oduñevljenim brzojavkama izrazile dr. Trumbić svoje zadovoljstvo i čestitke. — Odkada je velika američka republika stupila na stranu antante s čvrstom voljom, da pobijedi, s voljom, koju ratne poteškoće svakim danom jaćaju, oni iseljenici, koji od pobjede očekuju slobodu i nezavisnost svoje domovine pridomeću velikoj moralnoj sili svojih težnja za oslobodjenjem još veliku efektivnu snagu, koju će baciti na tezuju onda, kad budu narodi pozvani, da odlučuju o svojoj vlastitoj sudbini. Suglašnje tih iseljenika, koji se s toplom ljubavlju sjedaju udaljene domovine, izraz je slobodne volje i ujedno također volje one braće, koja su još u sužanjstvu i kojoj je nemoguće, da dade slobodnog izražaja svojem pravom mišljenju. — Dr. Trumbić je primio pozdrave i izjave suglašnja od „Jugoslavenskog narodnog odbora“ u Sjedinjenim državama (predsjednik dr. Bianchini), od „Hrvatskog narodnog saveza“ u Pittsburgu, od „Hrvatske zajednice“ u Chicagu, koja ima preko 10.000 članova, od „Hrvatske udruge na Tihom Oceanu“ u San Franciscu, od „Srpske narodne obrane u Americi“ u New-Yorku, od „Srpskog bratstva“ u Pittsburgu, od „Slovenske katoličke zveze“ u Clevelandu i od „Slovenske narodne zveze“ u Keersportu. — „Rhenisch-Westf. Zeitung“ donosi izvješće „londonskog lista“ „Times“, iz Washingtona koje veli: Pri predsjedniku senatske komisije za izvanjske stvari prijavila se je jugoslavenska delegacija, te mu je izručila sljedeću izjavu: U Americi živeći Jugoslaveni, državljani austro-ugarske monarhije pripravni su s upitni u posebnu slavensku armadu, koja neka se u Americi organizira, proglaše li Sjedinjene države posebnim zakonom, da slavenski državljani austro-ugarske monarhije nisu za njih neprijateljski inozemci. Predsjednik je senatske komisije izjavio, da je pripravan učiniti korake, da se ta stvar zakonito uredi, jer se može nadati, da će se na taj način upisati u američku armadu mnogo Slavena, osobito Jugoslavena, ne samo mladjih godišta, nego i onih, koji su već iznad obvezane vojničke dužnosti, te da im je preko 30 godina. (Prema nekoj vijesti „Venkova“ radi se tu o armadi od 3—4 stotine tisuća momaka. Op. ur. „Hrv. L.“) Koško je iskine u tim vijestima, koje prenosimo iz njemačkih listova, nje naravno moguće komentirati. Njemačko novinstvo marljivo sada radi, da dokaže, kako se Slaveni sve više postavljaju u službu antante. A pri takvim političkim dokazima ne bira sredstva. („Slovenski Narod“.)

Iz Hrvatske. „Slovenski Narod“ javlja, da se u Hrvatskoj ne smije pisati o jugoslavenskom pitanju. Vijest dolazi iz Zagreba. te veli, da je hrvatskom novinstvu zabranjeno pisati o jugoslavenskom pitanju i da ne smije donositi izvještaja iz članaka austrijskih i mađžarskih listova. Potankosti budimpeštanskih vijećanja da su strogo pouzdate. Sigurno o njima nije došlo u javnost ništa. Nesumnjivo je, da su prijedlozi dr. Wakerla takvi, da zastupnici hrvatskosrpske koalicije nisu mogli tih predloga odmah prihvatiti, već su si izmollili slobodne ruke, da prerade prijedloge u ekskektivnom odboru koalicije. — Njemački listovi doznaju iz Zagreba, da će „desnica“ srpskohrvatske koalicije u kratko početi izdavati dvaput dnevno svoje glasilo (jer da je „Hrvatska Rijek“ preradikalna) i da se očitó pokazao spor u većinomama koalicijonasa. Spor se započeo zapravo odmah, čim je car Karlo

asjeo na prestol. Privo se spor dnevno lijepo urezku „Agramer kija oko raznijznih krajeva pve više postaje ez dvojbe biti o kulturalni i gospod odjeni tom mišlju SHS žena za sir koj je bio izab jedništvo gdje. Pipa Tavčar- iček, J. Čulić i Gjorgjevićeva i Bujaš; revizijon elena Basariček. dr. Ivo Orlić. Dr. Tugomir, Arko Josipa, Bar ić Mara, Demetr i mir, Frangeš Zvenvenka, Grkov Mara, Klobučar Krešić Vera, M Marković dr. M Branko, Mudrin Predavec Lida, Stana, Solar S Stillnović Vjera, Turić Anka, Vrb Ivani. — Ovom akcioni odbor srbine za svu slo što dolaze na p namakne što vie obnavljanje djece. Razaliata poslao opet jedno neli padu odbor sp odbor odstupiti, stupiti. A sve se širnim referatima pridomeće turob

Za iseljiv koji su zapisali za iseljivanje na da dođu danas u večer u „Narod ložiti buduć bor prave za odlazak
Služba Bo Duho ve, 23. o. Liturgija u crkvi
Podoba z Općinski nam u danom zapoćim namirnici i to k prije podne i ko Verudelli od 8 o 5 poslije podne.
Čijena sijen službeno saopću pučku prehranu 193, platit će ur predaje producer talu: 1. Za svaka a) za žitnu slamsleme K 12. Za još dodatak od jena ili slame do nos od 1 krune lometara, a za s c. kr. kotarskog 1918.
Milodari za uprave našeg lista Da počasti uspo ter Milić, po — Gosp. M a r t dne 16. o. mj. n raskom društvu laze uprava lista iskaz K 59.056-9 prijed za kulu p
Dar. Preko M. M. za stroćac govine K 10.
Almanah na Većernje izdanje mismo tek jučer nika još i ovaj z topao poziv, kom žujemo: Bijeda djece, pogibelj p na noge sve i sv Svi se slojevi i s šeg naroda propa još može spasti, dnoćnost. Nakon p rima, silikalima i sti priskoćmi našoj

asjeo na prestolje, no iz stranačke discipline pristao se spor dosada. — U Zagrebu izlazi dvaput nedjeljno lijepo uređivan hrvatski list na njemačkom jeziku „Agramer Tagblatt“. — „Novosti“ javljaju: kolica oko razmještanja naše djece iz opustjelih krajeva poprma sve kolosalnije dimenzije i sve više postaje općim narodnim pitanjem, koje će bez dvojbe biti od najvećega zamašaja za cio naš kulturni i gospodarski život za i iza ovoga rata. Rodjeni tom mišlju održao je dne 14. t. mj. odbor SHS žena za stročad konstituirajuću sjednicu, na kojoj je bio izabran sljedeći upravni odbor: Predsjedništvo gdje. Zlata Kovačevićeva, Jelena Čukova Pipa Tavčar-Arkova; tajništvo gg. dr. Gj. Basariček, J. Čulić i dr. Knaflić; blagajnice gdje. Krista Gjorgjevićeva i Jelka Peršićeva; poslovođa g. Niko Bujas; revizijski odbor gdje. Emka Krsteljeva, Jelena Basaričekova, Ivanka Bošković-Novakova i dr. Ivo Orlić. Članovi su odbora: gg. Alaupović dr. Tugomir, Andrić Ivo, Anđelinović dr. Orga, Arko Josipa, Bartulović Niko, Bunc Mirko, Cvijanović Mara, Demetровić-Kveder Zofka, Deželčić dr. Vežmir, Frangeš Zanka, Gavrančić dr. N., Grisogona Nevenka, Črković Nana, Holnjevč Helena, Kalaj Mara, Klobučar Zora, Kraj Božena, Kreković Anka, Krešić Vera, Mašek Hana, Marković dr. Zdenka, Marković dr. Miljenko, Mrvoš Jovanka, Mrvoš dr. Branko, Mudričić Zanka, Pekaider-Srića Greta, Predavec Lida, Priskić Nevenka, Radosavljević Stana, Solar Slava, Stajić Milica, Stern dr. Ivo, Stillnović Vjera, Stulhofer Jelka, Tartalja Valerija, Turić Anka, Vrbanić Mira, Vukelić Ljerkica, Windler Ivana. — Ovomu je odboru svrha, da se kao akcioni odbor Srednjnjeg zem. odbora u Zagrebu brine za svu slovensku, hrvatsku i srpsku djecu, što dolaze na prehranu u Hrvatsku i Slavoniju i da namakne što više sredstava, naročito za odijevanje i obuvanje djece. — Intendant hrvatskog zemaljskog kazališta poslao je Društvu hrvatskih književnika opet jedno neljepo, žestoko pismo, u kojem napada odbor spomenutog društva. Veli, da mora odbor odstupiti, dok odbor veli, da mora on odstupiti. A sve se to štampa u novinama medju opširnim referatima o džepokradicama i još se k tome pridomeće turobni rep o našoj kulturnoj dekadenciji!

Domaće vijesti.

Za iseljivanje djece. Pozivlju se roditelji, koji su zapisali kod uprave našeg lista svoju djecu za iseljivanje na prehranu u Hrvatsku ili Slavoniju, da dodju danas u četvrtak, dne 20. o. m. u 6 sati na večer u „Narodni Dom“ i kat. gdje će im se razložiti budući boravak i pedući ih, što imaju da priprave za odlazak svoje djece.

Služba Božija za pravoslavne. U nedelju na Duhove, 23. o. ni. pre podne u 9 sati bit će sv. Liturgija u crkvi sv. o. Nikolaja u Pull.

Podloha živežnih karata za mjesec srpanj. Općinski nam ured saopćuje da se sa današnjim danom započimlje dijeljenje iskaznica za živežne namirnice i to kod općinskog ureda od 8 do 12 prije podne i kod ispostava u ulici sv. Martina i u Verudelli od 8 do 12 sati prije podne i od 2 do 5 poslije podne.

Gljenslijeva i slama. Tvrdjavni povjerenik službeno saopćuje: Na temelju naredbe ureda za pučku prehranu od 3. junija 1918., L. D. Z. broj 193, platit će ured za nabavu sljena i slame kod predaje producentu sljedeće najviše cijene po kvintalu: a) Za svakovrano sijeno K 25. 2. Za slamu: a) za žitnu slamu K 14, b) za sve druge vrsti slame K 12. Za zgnječeno, sijeno uračunat će se još dodatak od K 3-20 po kvintalu. Za prenos sljena ili slame do ureda za nabavu dodat će se iznos od 1 krune po kvintalu za udaljenost do 5 kilometara, a za svaki kilometar više 25 filira. — Od c. kr. kotarskog poglavarstva. Uta dne 12. junija 1918.

Milodari za našu arednju školu u Pull. Preko uprave našeg lista položeni su sljedeći doprinosi: Da počasti uspomenu blagopokojne gospodje Ester Milčić, polaže gosp. L. a c k o K r i ž K 30.—. — Gosp. M a r t i n T o m a š i ć sakupljenu svotu dne 16. o. mj. na Velom Vrhu u veselom tamburaškom društvu od K 30.—. Za darovana jaja, polaže uprava lista K 5.—. Ukupno K 65.—; zadnji iskaz K 59.056-91; sveukupno K 59.121-91. Naprijed za kulu prosvjetel!

Almanah naših književnika u korist naše djece. Večernje izdanje „Obzora“ od 15. o. mj. kojimismo tek jučer izdalo je prigodom naših književnika još i ovaj za način pisanja „Obzora“ veoma topao poziv, kome se i mi cijelim srcem pridružujemo: Bijeda našeg naroda, plać majki, glad djece, pogibelj propasti našeg pomladka podigose na noge sve i svakoga, koji hoće i može pomoći. Svi se slojevi i staleži natječu da odklone od našeg naroda propast i uništenje, da spase što se još može spasiti, da spase našu djecu, našu budućnost. Nakon poziva meštra B u k o v a k i p a r i m a, slikarima i vajarima, da svaki po mogućnosti priskoći našoj sirotinji u pomoć jednim

svojim djelom istupiše, sada i književnici glavnog grada Zagreba bez razlike političkog vjerovanja, literarnog smjera i filozofskog naziranja o svijetu. Istupiše složni i kao jedan, da svojim djelima doprinesu nešto za spas naše djece. Uvjereni smo da će se svi slovenački i hrvatski i srpski književnici odazvati i da će almanah biti jasan i trajan dokaz stvaralačke snage, istančane umjetnosti i dubokoumnosti naših književnika. No time što će naši književnici dati sve ono što je najplemenitije u njihovim srcima, najumnije u njihovim mislima, još nije sve postignuto. Ovaj almanah treba da postane svojim hrvatskog naroda, treba da udje u svaku hrvatsku, slovenačku i srpsku kuću, jednom riječju treba svatko (ko lole može, da si ga kupi i rabavi. Ovaj almanah treba da bude rasprodan i prije no što će izći budući da samo tako može plemeniti rad naših književnika postignuti svoj cilj, da spasimo našu djecu. Neka taj almanah doživi jednini i posljednji almanah kojeg moraju hrvatski književnici izdati da spase opstanak našeg naroda.

Dopisi iz Istre.

Labin. Načelnik se napokon nasitio načelničke časti i otišao iz općinske zgrade. Seče Labinom razmišljavajući, što je sve dobro učinio narodu i to Talijanima i Hrvatima, za svojeg načelnikovanja u 11 godina. Talijani moraju mi biti zahvalni, već samo radi toga, što sam njihove krvi, a Hrvati što su otišli na životu. Svojima pomoći ću savjetom i radom, a oni drugi, e, s njima, mora da bude kao i do sada, jer dade im se nešto više, mogli bi se uzoholiti i zahtijevati i općinu. Ne, toga riesmije da bude, zato moram, da pomazem svoje svagdje, a osobito mojega naslednika. On nije sposoban za načelničku čast, ali zato sam ja tu, pa što budem htio, to će morati biti i nadležje. Ništa zato bude li se c. kr. kotarski kapetan jutio. On je u Pazinu, a ja u Labinu, pa moja mora vrijediti. Koliko sam puta prijetio sa odreknućem, ne sjećam se, tri krat sam se zahvalio, ali na nagovor mojih i na pritisak vlade, osobito gosp. Lukovića, ostao sam. Pnaje pare, četvrti me put ne htje! nagovarati prevlać ni moji ni Lukovići. Nisu me razumjeli, nezahvalnici! Šeta, ali što je. Učinito sam sve, što sam mogao. Pomagao sam mojim ljudima, koliko i gdje sam mogao u svemu, a Hrvate objavio, gdje sam mogao. U općinski sam ured i aprovizaciju strpao, cijelu u vojsku labinjana, a da imaju duboke žepove znadem, a za ostalo, pomazu si sami. Općinski ured ne gleda kao općinski ured, već kao ministarstvo. Na općini nisam nikada progovorio hrvatske riječi i nesmije toga biti ni unaprijed. Iz općinskog ureda nije otišao nikada nijedan spis u hrvatskom jeziku, ni neće. U općinskom su zastupstvu samo naši i tako mora da bude i nadalje, jer, dodje li samo jedan njihov, pokvarit će nam sve. Labin stoji dobro. Imademo aprovizaciju, za Labin grad, uzornu; vode u svako doba. Šetašite oko grada sa piazzom „Sv. Marko“, prekrasni park „Pina“, g'uzbu, kavane, kazalište, 6 učitelja itd. itd. Dobar napredak u svemu. Hrvati, prem da ih ima preko 10.000, nemaju ništa. Da, ono sko!a, što imaju, samo dugove smo naprtili na nje. Potaljančeli ih doduše nisamo mogli, al' svedjedno, općina je talijanska, pa svijet mora misliti, da su i ljudi „Talljan“. Rappresentanza comunista, ako se ju znade voditi, kako sam ja to činio, može učiniti sve i prkositi svakome. Dobro je i to, da i vlada, prijašnja junta, sadašnja zemaljska uprava, slija i ide na ruku. Moram svima biti zbljga zahvalan. Svakako sam bio malko previše u tvrdo zagrizao, ali sam bio načelnik, pa ništa zato. Za općinske se račune ne brine nitko, pa i ne će. Za one aprovizacije bit su počeli nešto mješati, pa i sam Luković ih hotio imati, al' sam mu lijepo odbrusio: „Non li dō — e, basta — i otišao iz općinske dvorane, a odbornike i Lukovića ostavio. E, samo ja sam znao tako učiniti. Pa što koga briga, da li su račun i čisti ili ne, dali je hrane ili ne, ta i u Beču umiraju od gladi. Da onako meni (ko učini, nebi se više povratio kao načelnik u općinu. Dobro je, da je Luković onakav, kakav jest, jer, da je drugi, mogao bi se bio sjeliti, da nije sve u redu, povesliti istragu, raspustiti općinsku rappresentanzu a mene poslati... e... Buono che non capisce nulla. Nisam hotio tri puta više biti načelnikom, al' kad su moji htjeli, a i oni u Pazinu, ostao sam i nadalje. Nu, pošto znadem, da ovako da, je ne može, da ide, otišao sam. Al' vjeda! ću ja i nadalje, jer bez mojeg znanja ne smije ništa učiniti. Sve će biti dobro i lijepo, dok budu Hrvati šuti i plaćati. E pur la že un poco troppo grossa lo stesso! Njih je 90%, a nas njih 10%. Dali su sve, što su imali i općini i državi; dali su: ocele, muževe, braću, sinove, novac; dali su volove, krave, ovce i janjce, gladuju i umiru od gladi, a ipak nemaju ništa ni od općine ni od vlade. — Nit' lijepe riječi u njihovom jeziku. Govori se, da je zadnji dočazak namjesnikov bio za Hrvate „Gehimniss“, zašto, netreba kazati. Tako je, kad se zna: „Menar ta barca“. Al' da sam ja Hrvat, uskliknuo bi glasno i jasno: E, čujte vi na kapetanatu u Pazinu, na zema'jskoj upravi u Poreču, na namjesništvu u Trstu, pa i na ministarstvu u Beču: Kako možete dozvoljavati, da se s nama tako postupa u jednoj općini, u kojoj nas imade preko 90%. I mi

smo ljudi! Hoćemo, da se na općini opći u govoru i pismu i u našem jeziku, jer talijanskog nerazumijemo. Hoćemo, da imademo čiste račune itd. Hoćemo, da budemo ravnopravni sa našim općinarima od 10%. Ne će li oni toga, raspustite općinsko zastupstvo, pa imenujte upravni odbor, u kojem će biti po lag zadnjeg pisa puka, zastupane obje narodnosti. Tako bi im ja doviknuo, pa bi vidio, dali bi do ovog došlo. Nebi li htjeli, imade i drugog lijeka. Da, tako bi učinio, ja i moji Talijani, ali Hrvati neće. Jer znaju, da ih ne voće ni u Pazinu, ni u Poreču, ni u Trstu, a ni u Beču i to sve za volju nas Talijana. Pa da nemožemo činiti, što nas je volja? Glava me boli razmišljajuć, što se sve čini jednim Hrvatima u ovoj općini. Pardon, signor Luković!

Liznjana nam pišu: Velecijenjeni gospodine uredniče! U početku dopisa šaljem Vam najljepši pozdrav. Napokon došao nam onaj teško čekani dan, za kojim smo vapili u danu i noć, dan povratka u miu domovinu, ali žalibože stiglo nas po prilici dvije trećine: najviše ranjeno, premda nijesu ni taneta ni topovi u blizinu; nas bili. Prošle su tri godine, da smo počeli stradati i trpjeti u tuđini, pa još se nekoliko naših milih nalazi u sjevernim dijelkim krajevima; ili možda očekivaju one naše nezaboravne, koji su ostali na vječnu uspomenu u Gmündu. Mori nas glad i nevolja u domovini, al nas tješi modri jadrani i dragi kamen, koga se nigda nadaš vidjeti nijesmo, kao ni one izmucene, a nedužne košti, koje ostale u nesretnom Gmündu!! Jeli čovjeka od naše narodnosti, koji boravio u Gmündu, da ga on u sredinu sreća pogodio nije? Da li je koja majka, ne samo, da je proplakala, nego i proklela ono nezaboravno tlo u Gmündu, koje je pohlepno proždrla njezino tjelo? Jeste li vi oči i majke, za boravili na one bjelo odijevene golobrade, koji su janjehavali Vaše žalbe po cestama u Gmündu? Da li se doživotno sjećati hoćete, kako Vam se na Vaše oči mučilo djecu u bolnicama baš u časima rastanka duha sa tjeom i to još od sluškinja? Da li se Vi majke spominjete onih udaraca, koje ste primale od „gnādige Frau“ dr., kad ste zamoženu riječ izrekle za dijete svoje? Je se li kad vidjelo, da se Božje stvorove mučl na onaj način? Još bismo imali navesti stotinu primjera, al' uzeti ću samo jednog od našeg Liznjana. Bilo evakuirano oko šest stotina a povratilo nas se je nešto preko stotine, a od ovih petorica nezblječivo ranjena od Gmünda, ostali su smrtnom kosom pokošeni u Gmündu! ima čovjeka koji išao sa četvoricom u Gmünd, a vratio se sam samcat u opljačkanu i pokradjenu kuću! Od troje obitelji djeca došla su bez očai i majke na svoje zapušteno polje i u opljačkanu kuću! Nebrojni su oči i majke prekoračili na svoj kućni prag, a da ni jedno dijete na svoje ognjište dovei nijesu. Tko da ne sažaljuje nas tužne a nedužne. Peče li koga kaljanca savjesti radi ovog naroda? Dvojim. Još moram nastaviti bjegunačka nastoja u domovini. Bjegunci se vratili kući, a ne mogu, da kupe ni uz najvišu cijenu volove, jer oni, koji nijesu protjerani bili, ne će da ih u prodaju, osim uz promjenu polja, a država, koja je uzimala i sad bi morala vraćati, ne će da dade! Danas su materijalno propali svi oni, koji su silom protjerani iz svog ognjišta, makar bili i najmarljiviji ljudi. Poznaju li sve ove pogriješke „bessere Leute“, da je narod u svijetu „pofraja“ obitelji, a kod kuće mora imetak? Pozdrav svoj osvještenoj braći po Istri šalje

Liznjana.

Dnevne vijesti.

Ivo Vojnović prognan iz Praga. Kako iz Praga javljaju „Neue Freie Presse“ praško je redarstvo pjesnika Ivu Vojnovića, koji još od svečanosti „Narodnog divadla“ boravi u Pragu, izagnalo iz Praga, pa je morao grad ostaviti u roku od 24 sata.

Što sve smiju govoriti njemački učitelji? Učiteljski tovariš“ glasilo austrijskoga jugoslavenskoga učiteljstva od dne 14. lipnja 1918. donasa pod gornjim naslovom: Učiteljsko društvo, za okružje Sv. Vidu konferiralo je dne 17. svibnja u Sv. Vidu u Koruškoj. Prihvatili su rezoluciju, u kojoj zahtjevaju, da ih se uvrsti u isti platežni razred kako su i državni činovnici četiri nižih razreda. Tako je. To je stari zahtjev svega austrijskoga učiteljstva. Onda su dalje raspravljali: „Sa začudjenjem doznasmo da hoće uprava koruškoga „Lehrerbunda“ pospješiti potpisivanje 8. ratuog zajma time da prirede u Celovcu veliki sastanak. Mi smo mlijenja, da nismo dužni toj državi, koja nas pušta propasti u bljedl. prinašati novih žrtava. Uredništvo „Učit. tovariša“ pridomeće: Što bi se dogodilo, ako bi tako govorilo i odlučivalo takve rezolucije slavensko učiteljstvo na svojim konferencijama? Vlada bi odmah raspustila sva društva i plemić Kaltenegger pozatvarao bi sve slovenske učitelje. —

Austro-ugarska banka. Iz Budapešte javljaju „Hrv. Lloyd“, da bi ovih dana imalo izći novo objelodanjenje bančino, i to zato, da se iskaže stanje banknota u prometu. Baš ova okolnost, što se bančino ravnateljstvo odlučilo, da objelodani također zlatno pokrivo, a koje će biti po prilici i tri četvrtine post. nota u prometu, tumači se u upućenim krugovima onamo, da će banka u naj-

skorije vrijeme gledati da kupom pribere veći dio onih zlatnih zahla, koje kao napoleondori, funti, dukati i 20-krunaši kolaju u zemlji, te koji sigurno predstavljaju vrijednost od preko jedne milijarde.

Tehnika u Zagrebu? U Hrvatsko društvo inženjera i arhitekta pozdravilo je, oduševljeno, naum vlada, da se u Zagrebu osnuje visoka tehnička škola. U dva društvena sastanka prikazao je, društveni tajnik inž. Fran Brozović historijat pitanja vis. tehničke škole u Zagrebu i dokazao, da, je sad najzgodniji i najpreči momenat za osnutak ovoga visokog tehn. zavoda u Zagrebu.

Simpatična strana najvećeg a i najopasnijeg našeg neprijatelja. Graf Tisza je veoma neobjektivna ličnost među Slavenima. Njegova je politika svemadžarska, ona hoće da gvozdenom šakom pomadžari Slovake a Hrvate za pomadžarenje pripravi. Njegova je politika sile, bajoneta, vješana i tamnice.

Poruke iz uprave. Gosp. K u k e c. Primili smo K 37. — Javite nam u koju ste svrhu poslali.

Boja za sukno sve vrsti za prodaju na malo, 1 omot 80 filira. Cijena po 100 komada: kod naručba od 100 omota . . . . . K 40 — " " " " " " 150 " " " " " " " 38 — " " " " " " " 300 " " " " " " " 36 — " " " " " " " " 1000 " " " " " " " 34 — Razašilje franko pošt. pouzecom tvrtka: I. V. Hajdaš Bedekovčina (Hrvatska).

Mali oglasnik

KINO CRVENOG KRIZA Ulica Sergija broj 34.

Današnji raspored „Proljeće i smrt“ romantično pozornična igra u 4 čina.

Početak: 2.45, 3.55, 5.05, 6.15 i 7.25.

Ulazno cijene za ovaj film I. mjesto K1.20; II. mjesto 60 h

Uđ se može kod svako slike.

Izvrani toaletni sapun

po K. 5.—, 7.50, 9.50, kao što i fotografska predmeta otpočinje pouzedom K. Kortan — Pazin (Istru).

Traži se brusnač i radnik za galvansku kupelj, također za satove. Brušnač radionica u Premanjurskoj ulici broj 7.

Rabijeno pokućstvo kupuje i prodaje tvrtka Filip Barbačić Sliškanska ulica.

Podupirajte našu Družbu!

Knjige „Matica Hrvatska“, „Zabavno biblioteka“, „Moderne biblioteka“, „Humorističke knjižnice“ mogu se dobiti u podružnici Jos. Krmpotić, ulica Franje Ferdinanda br. 3.

Poziv. Istarsko pučanstvo je već toliko zrijelo, da mu ne treba tumačiti od koje je povjesničke važnosti potreba potpisivanja

8. austrijskog ratnog zajma. Tko pako nema toliko novca u gotovini da bi potpisao ratni zajam, taj neka se posluži c. kr. austrijskom vojničkom zakladom za udovice i siročad preporučeni potpisivanjem u obliku:

Osiguranja na ratni zajam koje pruža priliku svakomu sa malim sretstvima potpisati ratni zajam, a sa ispunitvom ove patriotske dužnosti stara se i za svoju obitelj. Potpisani ratni zajam isplati se po izmaku osjegurane dobe potplatitu samom, ili, u slučaju smrti odmah njegovoj obitelji bez nikakvoga odbitka. Ratno osjeguranje sklapa se na temelju ugovora zaklade sa c. kr. priv. društvom za osjeguranje „AUSTRIJSKI PHOENIX“ u Beču; osjeguravanje je valjano od prvog časa potpisivanja za sve slučajeve smrti, osobito pako za smrt u ratu. Uplaćeni već lanosi ne propadaju, kamati ratnog zajma uračunavaju se potpuno u korist osjeguranog. Ne plaća se ni bilaga i postranskih pristojbi niti ratne doklade! — Nitko neka se ne odriče svetoj dužnosti dati državi potrebna sredstva na raspolaganje.

Tko ne ispuni ove dužnosti, škodi državnom savezu, dajete i sebi! Prijava za 8. ratni zajam i za osjeguranje na ratni zajam primaju naši povjerenici kao i kotarska poslovница u Pulj, trg Custoza br. 45, I. kat.

Predsjednik c. kr. austr. vojn. zaklade za Istru, Trst i Goričku Dr. FRANJO pl. RABL m. p.

ŽIVNOSTENSKA BANKA PODRUŽNICA U TRSTU, Via Ponte Rosso 7. Via tta palača. Dionička glavnica: K 100,000,000. — Prituže: K 32,500,000. — Obavlja sve bankovne, burzovne i mjenjačne poslove najkulantnije. Brzojav: Živnostenska - Trst. CENTRALA U PRAGU UTEMELJENA 1868. — Telefoni br.: 2157, 1078, 1089. PODRUŽNICE: Beč, Brno, Budapeštin, Friedek-Milek, Karlsbad, Krá, Hradec, Iglava, Klatov, Kolín, Krákov, Lvov, Melnik, Mgr.-Ostrava, Olomou, Pardubice, Plsek, Pízen, Prostějov, Reichenberg i Tábor.

Nakon puta po Hrvatskoj.

Duboka je kao more bo! naša; izmučene su kosti naše! Teška nas vrtoglavica znače znači u silnom ovom sirjeovitom teku dogadjaju u kojem se mi nemožemo još snaći. Tekar mnogo godina zatim, kad se strašni ovaj vikor umiri, upoznat ćemo sadašnje doba i znat ćemo za sve goleme posljedice, koje je ono donijelo cijelom svijetu, počimence našem narodu.

Jedno je samo, što instinktivno svaki od nas čuje, potrebu što užeg zblizhenja u svemu što nas sjedinjuje; potrebu međjusobne bratske pomoći.

Nitko nije tako ljepo, tako uzvišeno shvatio i u dječju priveo ovu dužnost bratske pomoći, kako to učiniše braća naša po Hrvatskoj i Slavoniji, te nam već preko 16 hiljada djece spasiše od smrti pred gladom!

Mi još ne možemo procijeniti ovog plemenitog koraka, ovo je nešto tako divnoga, tako veščanstvenoga, da nas upravo zabjesnjuje, kao žarki zraci sunca: dubok će utisak sve ovo pustiti u srcu naše djece i veliku ulogu igrati u njihovom narodnom odgoju.

Promislimo: u crnim danima, kad je moloh rata tjerao na hiljade i hiljade našeg naroda put sjevera, naši su se neprijatelji, u paklenskom smijehu topili od radosi misleći kako će opustjeti naši kotari. Radosi je njihova raka kad su stizavale vijesti o strašnom pomoru odraslih i djece. Mnoge će „barake“ ostati crnim slovima upisane u povijesti naših najduh bjeGUNa!

No najednoma sinula nam je zvijezda spasa! Hrvatska i Slavonija raskriliše svoje ruke! Čestito tamošnje građanstvo i milosrdno sečjašty složili su se u velikom djelu spasavanja hrvatske, a u posljednje vrijeme i slovenske sirotinje. Okrutnoj smrti suprotstaviliše naša braća— Život i Ljubav. Živjeti moramo; nikad nije bio u nama nagon života tako jak kao sada; nikad nijesmo čitili, kako čestimo sada dragocjenost svakog pojedinog života.

Potrebni smo ljubavi — bili smo (predmet tuđe mržnje u i koji smo se više puta kao bezrazborne životnje među sobom, nana na propast a tudjincu na radost.

Strašan je broj poginulih po ratilima, po bolnicama, od glada i drugih nevolja. — ostati nas ipak mora još, a osobito moramo čuvati djecu, da nam dvorovi posve prazni ne ostanu i ognjišta ne opuste. Da se ovo zbiti neće, jamstvo nam je najbolje plemeniti čin braće naše po Hrvatskoj i Slavoniji.

Prošlih dana posjetio sam ravnu Podravinu (okolicu Gjurgeveca) i Mariju Bistricu, da posjetim troje moje djece, a tom sam prilikom opazio kako živi i druga naša djeca u onim stranama. Posvuda čuo sam jedan jedini glas dobrog otlog naroda: glas dubokog i iskrenog sačuvavanja koliko su morala djeca trpeti u njihovom rodnom kraju. Toplina bratske ljubavi živire iz njihovih riječi, a još više iz njihovih djela. Gdje god bila, djeca su sija i vesela.

Polazak škole ovisi o raznim prilikama, gdje je bolji, gdje je slabiji i tamo gdje je sada slabiji, uvjeravaju me, da je u zimi mnogo bolji. Nego za nas; za sada, glavno je da su nam djeca sija i u dobrim rukama, a za ovo možemo biti mirne duše. U Mariji Bistrici je pitanje škole dobro uređeno, imade tamo muška škola sa 4 naukovne sile i ženska škola, koju vode čet. školske sestre Sv. Vinka P.

Gledje odijela imade imućnih obitelji koje same skrbe za sve. Među ovč spada čestita obitelj Vilima i Josipe sup. Klein u M. Bistrici u kojoj se nalazi moja kćerka Mičica, koja je u ovoj obitelji našla toplo obiteljsko ognjište i plemenito majčino srce. Ova je vrta obitelj prednjačila svima u M. Bistrici u primanju naših sirota. Dužnost me veže, da sve ovo javno spomenem, jer me velikodušnost ove obitelji upravo začarala i vezala čuvstvom trajne harmonije.

Druge su porodice od kojih se ne može u sadašnjim prilikama zahtijevati i dobavu odijela. Srbi se doduše zato i Središnji odbor u Zagrebu sa svo-

jimi podružnicama, u kojima kao marne pčele rače među ostalim naši vječni radenici na narodnom polju: učitelji i učiteljice — nego ipak najbolje je, da svatko providi koliko je moguće za svoju djecu.

Ovom prilikom moram postaviti na srce našim ljudima sljedeće:

Kad šaljete djecu na put obučite ih dobro, da se putem ne nahlade. Upravo takvoj kobnoj nahladi palo je žrtvom moje najmlađe djetete, Mirkol Otišao je siromah u Hrvatsku da pobjegne od glada a neumoljiva smrt čekala ga je u Zagrebu, gdje je dne 2. lipnja o. g. u bolnici milosrdnih sestara ispustio Bogu svoju andjeosku dušu!

Živo preporučite djeci neka čuvaju svoje stvari, jer put je dug a vremena teška.

Naučite djecu neka čisto i bistro odgovaraju na postavljena pitanja. Neka na primjer znadu kazati od kuda su i kake su kod njih zemlje. Na upit: što su, nek odmah ponosno kažu da su Hrvati. Na upit koje su vjere, nek ne kasne reći katoličke. Pitali kogaod djetete za njegovog oca, što je radio u kući, za majku, sestru, za ostale obiteljske ili krajevne prilike nek se djetete znače čim bolje snaći. Neka svako djetete znače kad se je rođilo, dakle koliko je staro i.g.

Mnoga djeca, budući nepripravna, na takve upite šute a to odaje pomanjkanje kućnog uzgoja te neugodno upliva na one, koji ih primaju. Naučite djecu kako moraju moliti ako im što treba, zahvaliti se kad im se što daje, pozdravljati odrasle, biti poslušni a nada sve Boga u srcu i pameti imati.

Dogodi se da si koje djetete u početku pokvari želudac. Dodje naime gladno, slabo, pa počme pohleпно jesti a to može imati opasne posljedice. Nešćopomene djeci i obiteljima koje ih primaju ne škodi!

Pratioci djece pozvani su da se u prvom redu pobrinu za spomenuto, da se djeca već u prvom početku pokažu vrijednima bratske pomoći te od nje crpe što veću korist za se i za sav narod uopće. Pazin 16. lipnja 1918. Ante Belančić.

U pretplatu: 48 —, dugoditno K 24 —, srebno K 18 —, mlatno K 4 —, u maloprodaji po 10 hilj. po 10 hilj. po 10 hilj.

Ujedinjeni

Slovenci, Na domaku je 5

Odbor slovenski a siročad, kao akokog odbora u Zarija i Metoda i sveučilišta upravlgodine Narodni Bkrajevima proslavnjete djece.

Slovenci, Hrvati Bezbrojni i velikina našem narodu. u gorkoj sadašnjoj glad prijeli, da nosti naše.

Zahtjev je vremečestiti naše, da plemena, za sponama biti pravče imati samilostna svojoj rođeni.

Zar da skrateni u cijele pokrajine, era izdiku dječica? Kako da opravi budućnošću? Svako naše di ili njenih su svakome oinuti od usta

Na dan 5. srpnijestje za svu nae patnje! Ujedinilovnosti!

Slovenci, Hrvati, da na dan Nog za spas našeokrećite glave, kaspunc, suza i mol

Narodni Blagdar sam držimo do svSvaki Slovenac, a mora taj dan daučnopi našeg pleni

Za Družbu Prof. Vj Viktor

Odbor slovenski Zlata Jela Pipa

Za akadem Sijer Mi

RATNI

Beč, 20. (D. u. etačkoj traje dalje. etu fronte na Pavi. vedenim protunav za naše nove poezničkoj pruži O podružku Montello tne velikih bitaka se svoje nastrajne t puta. Veliki gubredno upotrebljavaborbu u divizijama

bilj nastajati bili uzršala Borojevića nij izvoštene linije, terala pješadije b eznila, koja vodi pje prema zapadu. I su Talijani pono i za predjašnjih obito se slavom spaća u boju i u izvi a izvjoštio je kapet čnu pobjedu, poruč poručnik Fiala svo glavica generalnog

Berlin, 20. (D. na službeno javlja: a prijateljlonasljedn djetatnost porasla ni. Topovska je